

POSTANOWIENIE

Dnia 5 grudnia 2023 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Renata Żywicka

w sprawie z powództwa T. M.
przeciwko C. Spółce Akcyjnej z siedzibą w T.
o uznanie za bezskuteczne wypowiedzenia umownych warunków pracy i płacy,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 5 grudnia 2023 r.,
skargi kasacyjnej strony pozwanej od wyroku Sądu Okręgowego - Sądu Pracy
i Ubezpieczeń Społecznych w Sieradzu
z dnia 10 lutego 2023 r., sygn. akt IV Pa 38/22,

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 10 lutego 2023 r. Sąd Okręgowy w Sieradzu w sprawie z powództwa T. M. przeciwko C. S.A. z siedzibą w T. o uznanie za bezskuteczne wypowiedzenia umownych warunków pracy i płacy, oddalił apelację pozwanego od wyroku Sądu Rejonowego w Wieluniu z dnia 25 października 2022 r., którym uznano za bezskuteczne wypowiedzenie w dniu 12 lipca 2022 r. przez pozwaną powodowi T. M. warunków umowy o pracę.

Pozwana wniosła skargę kasacyjną od powyższego wyroku Sądu Okręgowego, zaskarżając ten wyrok w całości. Skarżąca wniosła o uchylenie zaskarżonego orzeczenia w całości i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania temu sądowi w innym składzie, a w przypadku stwierdzenia podstaw o uchylenie w całości również zaskarżonego orzeczenia Sądu Rejonowego i przekazanie sprawy do rozpoznania temu sądowi, ewentualnie o uchylenie

zaskarżonego orzeczenia i rozstrzygnięcie sprawy co do istoty, a ponadto o zasądzenie od powoda na rzecz pozwanego kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Zaskarżonemu wyrokowi skarżąca zarzuciła naruszenie prawa materialnego:

1) art. 42 § 1 w zw. z art. 30 § 4 k.p. w zw. z art. 45 § 1 k.p., przez ich niewłaściwe zastosowanie i uznanie bezskuteczności wypowiedzenia warunków pracy i płacy dokonanej przez pozwaną, podczas gdy wskazała ona konkretną, uzasadnioną i rzeczywistą przyczynę wypowiedzenia zmieniającego, która została potwierdzona w toku postępowania m.in. przez dowód z przesłuchania strony pozwanej w pełni przedstawiające potrzebę zmian organizacyjnych prowadzonych u pracodawcy, w sytuacji, gdy pozwana wskazała uzasadnioną, konkretną i rzeczywistą przyczynę wypowiedzenia zmieniającego, a w toku postępowania wykazała ich prawdziwość;

2) art. 100 § 2 pkt. 2, 4 i 6 k.p. w zw. z art. 8 k.p., przez ich niezastosowanie i tym samym uznanie, jakoby w sytuacji powoda nie doszło do nadużycia w postaci niesłusznego korzystania przez powoda z ochrony przed wypowiedzeniem warunków pracy i płacy, podczas gdy na skutek działań podjętych przez powoda, dopuszczeniu się przez niego ciężkiego naruszenia podstawowych obowiązków pracowniczych, a przede wszystkim z uwagi na przeprowadzoną przez pozwaną konieczną likwidację stanowiska pracy, powód pozostawał nieuprawniony do korzystania z ochrony przed wypowiedzeniem stosunku pracy, albowiem w przeciwnym wypadku pozostawałoby to sprzeczne z zasadami współżycia społecznego;

3) art. 32 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 23 maja 1991 r. o związkach zawodowych (jednolity tekst Dz.U. z 2022 r., poz. 854; dalej: ustawa o związkach zawodowych), przez jego niewłaściwe zastosowanie i tym samym uznanie jakoby powód, mimo ciężkiego naruszenia podstawowych obowiązków pracowniczych, a przede wszystkim z uwagi na przeprowadzoną przez pozwaną konieczną likwidację stanowiska pracy, pozostawał w dalszym ciągu pod ochroną przed wypowiedzeniem warunków pracy i płacy, podczas gdy przyznana pracownikowi ochrona nie cechuje się bezwzględnym charakterem i nie może służyć wyłącznie uniemożliwieniu pracodawcy zasadnego rozwiązania umowy o pracę, czy też

zmiany warunków zatrudnienia pracownika, gdy owa zasadność dotyczy postawy pracownika oraz działań podejmowanych przez pracodawcę, które pozostają bez związku z wykonywaniem przez pracownika zadań związkowych.

Skarżąca podniosła również zarzut naruszenia przepisów postępowania, które to uchybienia mogły mieć istotny wpływ na wynik sprawy: art. 233 § 1 k.p.c. w zw. z art. 391 k.p.c. oraz art. 378 § 1 k.p.c. i art. 382 k.p.c., polegające na przejęciu przez sąd drugiej instancji za własne ustaleń faktycznych Sądu Rejonowego, bez uwzględnienia zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego, którego nawet pobieżna weryfikacja prowadziłaby do odmiennych ustaleń, co skutkowało tym, że zarzuty apelacyjne w ten sposób nie zostały rozpoznane.

We wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżąca powołała się na art. 398⁹ § 1 pkt. 2 i 4 k.p.c., wskazując, że w sprawie występuje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości i wywołujących rozbieżności w orzecnictwie oraz oczywista zasadność skargi kasacyjnej z uwagi na zgodne z prawem działanie pozwanego, które zostało w nieprawidłowy i niczym nieuzasadniony sposób odmiennie ocenione przez Sądy obu instancji. Skarżąca podniosła, że kluczowym zagadnieniem, które powinno zostać rozpatrzone jest dopuszczalność przyjmowania przez Sąd drugiej instancji za własne ustaleń Sądu pierwszej instancji, w sytuacji, gdy podstawowym zarzutem apelacji pozostaje kwestionowanie właśnie w całości ustaleń faktycznych, stanowiących podstawę wyroku. Nie powinno również umknąć uwadze Sądu, że w apelacji zawarto obszerny wywód, w którym szczegółowo kwestionowano ustalenia poczynione w toku postępowania przez Sąd pierwszej instancji. Analiza pozwanej prowadziła także do zgola odmiennych wniosków i ustaleń niż uczynił to Sąd pierwszej instancji, albowiem ustalenia poczynione przez Sąd pierwszej instancji pozostawały nad wyraz wybiórcze oraz przede wszystkim sprzeczne z zasadami doświadczenia życiowego. Przedstawiając argumenty mające przemawiać za zasadnością przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżąca wskazała też, że istnieje konieczność rozpatrzenia naruszenia przepisów prawa procesowego, zwłaszcza art. 233 § 1 w zw. z art. 391 oraz art. 378 § 1 i art. 382 k.p.c., polegającego na przejęciu przez Sąd drugiej instancji za własne ustaleń faktycznych Sądu pierwszej instancji bez jakichkolwiek merytorycznych rozważań w tej kwestii, w sytuacji gdy

zarzuty apelacji obejmowały przede wszystkim sprzeczność ustaleń sądu pierwszej instancji ze zgromadzonym materiałem dowodowym, co skutkowało tym, że zarzuty apelacyjne w ten sposób nie zostały rozpoznane. Dodatkowo zdaniem skarżącej przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania jawi się jako konieczne z uwagi na jej oczywistą zasadność. Nie powinna budzić żadnej wątpliwości jednolita i konsekwentna linia orzecznicza, zgodnie z którą likwidacja stanowiska pracy jest wystarczającą przyczyną uzasadniającą zarówno wypowiedzenie pracownikowi umowy o pracę, jak i zmianę warunków zatrudnienia, w sytuacji, gdy pracodawca zobowiązany jest do podejmowania działań zmierzających do racjonalizacji zatrudnienia, w tym podejmowanie działań uzasadnionych przyczynami ekonomicznymi. Utrwalone pozostaje też stanowisko judykatury, zgodnie z którym sądy pracy nie są uprawnione do badania celowości i zasadności dokonania likwidacji stanowiska lub stanowisk pracy, stanowiących przyczyny uzasadniające wypowiedzenie umowy o pracę, gdyż ocena występowania potrzeby dokonania określonych zmian organizacyjnych, w tym likwidacji stanowiska, należy do autonomii pracodawcy.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna służy realizacji interesu publicznego w sprawowaniu wymiaru sprawiedliwości. Funkcje postępowania kasacyjnego powodują, że wniosek o przyjęcie skargi do rozpoznania oraz jego uzasadnienie powinny koncentrować się na wykazaniu, iż w konkretnej sprawie zachodzą okoliczności przemawiające za interwencją Sądu Najwyższego. Rozpoznanie skargi kasacyjnej następuje tylko z przyczyn kwalifikowanych, wymienionych w art. 398⁹ § 1 pkt 1-4 k.p.c. i tylko w przypadku przekonania Sądu Najwyższego przez skarżącego, za pomocą juredycznej argumentacji, że zachodzi publicznoprawna potrzeba rozstrzygnięcia sformułowanego w skardze zagadnienia prawnego przy jej merytorycznym rozpoznawaniu.

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, gdy w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub

wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona.

Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżąca oparła na przesłankach uregulowanych w art. 398⁹ § 1 pkt 2 i 4 k.p.c. Przesłanki te nie zostały jednak spełnione.

Stosownie do utrwalonego orzecznictwa Sądu Najwyższego, oparcie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania na twierdzeniu o istnieniu potrzeby wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów (art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c.) wymaga wykazania, że określony przepis prawa, mimo iż budzi poważne wątpliwości, nie doczekał się wykładni albo niejednolita wykładnia wywołuje wyraźnie wskazane przez skarżącego rozbieżności w orzecznictwie w odniesieniu do identycznych lub podobnych stanów faktycznych, które należy przytoczyć (zob. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 23 maja 2018 r., I CSK 31/18, LEX nr 2508113; z dnia 13 czerwca 2008 r., III CSK 104/08, LEX nr 424365). Konieczne jest wykazanie przez skarżącego, że wątpliwości te mają rzeczywisty i poważny charakter, wyjaśnienie na czym one polegają, ich uzasadnienie, a także wskazanie rozbieżnych wariantów interpretacyjnych, z odwołaniem się do dotychczasowych poglądów orzecznictwa i dostępnego piśmiennictwa (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 26 kwietnia 2018 r., IV CSK 571/17, LEX nr 2497706), a w szczególności przytoczenie i poddanie analizie rozbieżnych orzeczeń sądów w celu wykazania, że rozbieżności te mają swoje źródło w różnej wykładni przepisu, bądź też przedstawienia argumentów wskazujących, że wykładnia przeprowadzona przez sąd drugiej instancji sprzeczna jest z jednolitym stanowiskiem doktryny lub orzecznictwa Sądu Najwyższego (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 24 kwietnia 2018 r., III UK 123/17, LEX nr 2496319).

Sąd Najwyższy jednolicie przyjmuje, że odwołanie się do przesłanki z art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. wymaga nie tylko powołania się na okoliczność, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona, ale również wykazania, iż przesłanka ta rzeczywiście zachodzi. Oznacza to, że skarżący musi wskazać, w czym - w jego ocenie - wyraża się "oczywistość" zasadności skargi oraz podać argumenty wykazujące, że rzeczywiście skarga jest uzasadniona w sposób oczywisty. Sam

zarzut naruszenia (nawet oczywistego) określonego przepisu (przepisów) nie prowadzi bowiem wprost do oceny, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Skarżący powinien więc w wywodzie prawnym wykazać kwalifikowaną postać naruszenia przepisów prawa materialnego lub procesowego polegającą na jego oczywistości, widocznej *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 14 lipca 2005 r., III CZ 61/05, OSNC 2006 nr 4 poz. 75; z dnia 26 kwietnia 2006 r., II CZ 28/06, LEX nr 198531; z dnia 9 marca 2012 r., I UK 370/11, LEX nr 1215126; z dnia 1 stycznia 2012 r., I PK 104/11, LEX nr 1215774). Ponadto przez oczywistą zasadność skargi kasacyjnej rozumie się sytuację, w której zaskarżone orzeczenie sądu drugiej instancji w sposób ewidentny narusza konkretne przepisy prawa. Zatem we wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, jak i w jego uzasadnieniu, niezbędne jest powołanie konkretnych przepisów prawa, z którymi wyrok sądu drugiej instancji jest w oczywisty sposób sprzeczny (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 30 listopada 2012 r., I UK 414/12, LEX nr 1675171).

Skarżąca nie zdołała wykazać występowania w sprawie wskazanych przesłanek przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

Z uwagi na to, że skarżąca jako przyczynę uzasadniającą przyjęcie jej skargi kasacyjnej do rozpoznania wskazała występowanie potrzeby wykładni przepisów i oczywistą zasadność skargi, stwierdzić należy, że zapatrywania te wzajemnie się wykluczają. Nie można bowiem równocześnie twierdzić, że rozstrzygnięcie zawarte w zaskarżonym wyroku było efektem oczywistego naruszenia przepisów rozumianego jako widoczna, bez potrzeby dokonywania pogłębionej analizy jurydycznej, sprzeczność wykładni lub stosowania prawa z jego brzmieniem albo powszechnie przyjętymi regułami interpretacji, oraz sugerować, iż prawo to wymaga wykładni w ramach istotnego zagadnienia prawnego, które występuje wszakże tylko wtedy, gdy stosowanie konkretnych przepisów budzi poważne wątpliwości.

Ponadto oceniany w wyżej wskazanym kontekście wniosek skarżącej o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania prowadzi do wniosku, że jego uzasadnienie w rzeczywistości sprowadza się do alternatywnej oceny materiału dowodowego. Jest to zatem niedopuszczalna dyskusja z poczynionymi już i

wiązącymi Sąd Najwyższy ustaleniami faktycznymi (art. 398³ § 3 i art. 398¹³ § 2 k.p.c.) oraz przeprowadzana przez skarżącą własna ocena sprawy (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 16 grudnia 2014 r., II UK 158/14, LEX nr 1768887; z dnia 25 czerwca 2019 r., II UK 290/18, LEX nr 2685442; z dnia 4 lipca 2019 r., III UK 330/18, LEX nr 2691634).

Skarżąca powołując się na potrzebę wykładni w istocie potrzebę wykładni sprowadza jedynie do ponownego rozpoznania sprawy. Nie wyjaśniła, na czym polegają trudności w dekodowaniu określonych norm prawnych, do jakich rozbieżnych wniosków może prowadzić wykładnia tych przepisów. Nie zawarła więc stosownej jurydycznej argumentacji wykazującej, że w sprawie rzeczywiście występuje przyczyna przyjęcia skargi do rozpoznania określona w art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c. Uzasadnienie potrzeby wykładni przepisów nie formułuje w sposób abstrakcyjny, ale jedynie zmierzający do rozstrzygnięcia tej konkretnej sprawy. Podkreślić zatem należy, że Sąd Najwyższy nie jest sądem trzeciej instancji. Skarga kasacyjna została ukształtowana w przepisach Kodeksu postępowania cywilnego jako nadzwyczajny środek zaskarżenia, nakierowany na ochronę interesu publicznego przez zapewnienie rozwoju prawa, jednolitości orzecznictwa oraz prawidłowej wykładni, a także w celu usunięcia z obrotu prawnego orzeczeń wydanych w postępowaniu dotkniętym nieważnością lub oczywiście wadliwych, nie zaś jako ogólnie dostępny środek zaskarżenia orzeczeń umożliwiający rozpoznanie sprawy w kolejnej instancji sądowej (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 29 grudnia 2022 r., I CSK 3439/22, LEX nr 3549672; postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 6 października 2022 r., I CSK 3736/22, LEX nr 3498548).

Również w odniesieniu do powoływanej przez skarżącą we wniosku przesłanki w postaci oczywistej zasadności skargi kasacyjnej zauważyć należy, że zasadą postępowania kasacyjnego jest związanie Sądu Najwyższego stanem faktycznym sprawy ustalonym w zaskarżonym orzeczeniu. Polemika skarżącej z oceną dowodów dokonaną przez Sąd Okręgowy prowadząca do zakwestionowania ustalonego przez Sąd stanu faktycznego sprawy, nie uzasadnia, w świetle art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania. Stanowisko takie wyraził Sąd Najwyższy chociażby w postanowieniu z dnia 29 grudnia 2021 r., I CSK 374/21 (LEX nr 3327087), stwierdzając, że pod pretekstem kwalifikowania

naruszenia prawa materialnego nie można zmierzać do podważenia dokonanej w sprawie oceny dowodów. W uzasadnieniu wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżąca de facto wyłącznie polemizuje z ustaleniami faktycznymi i oceną dowodów dokonaną przez Sądy *meriti*, co zgodnie z art. 398³ § 3 k.p.c. uchyla się spod kontroli kasacyjnej. Polemika z ustaleniami faktycznymi sądu drugiej instancji, chociażby pod pozorem błędnej wykładni lub niewłaściwego zastosowania określonych przepisów prawa materialnego, z uwagi na sprzeczność z przepisem art. 398³ § 3 k.p.c. jest a *limine* niedopuszczalna (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 12 czerwca 2006 r., IV CSK 100/06, LEX nr 1101306.; z dnia 10 sierpnia 2006 r., V CSK 211/06, LEX nr 1102310; z dnia 20 stycznia 2016 r., II UK 292/15, LEX nr 2026233). Do postępowania kasacyjnego nie należy rozstrzyganie sporów o ocenę dowodów ani o prawidłowość ustalenia stanu faktycznego sprawy, którym Sąd Najwyższy na podstawie art. 398¹³ § 2 k.p.c. jest związany. Sąd Najwyższy, nie jest sądem faktów, a wyłącznie sądem prawa. W zakresie jego ustawowych kompetencji nie mieści się korygowanie ustaleń faktycznych lub oceny materiału dowodowego dokonanego przez Sąd drugiej instancji (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 30 października 2018 r., I UK 437/17, LEX nr 2570520). Sąd Najwyższy, co zostało zaznaczone powyżej, jest bowiem związany w postępowaniu kasacyjnym ustaleniami faktycznymi dokonanymi przez Sądy (art. 393¹³ § 2 k.p.c.).

Stosownie do treści art. 382 k.p.c. sąd drugiej instancji orzeka na podstawie materiału zebranego w postępowaniu w pierwszej instancji oraz w postępowaniu apelacyjnym. Z przepisu tego nie wynika, aby sąd odwoławczy był zobowiązany przeprowadzać dalsze dowody, bez względu na stan wyjaśnienia sprawy, bądź aby ciążył na nim obowiązek uwzględnienia każdego wniosku dowodowego zgłoszonego w postępowaniu apelacyjnym (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 19 maja 1998 r., II CKN 770/97, LEX nr 82299; postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 25 sierpnia 2021 r., IV CSK 194/21, LEX nr 3258767). Z uzasadnienia zaskarżonego wyroku jasno wynika, iż Sąd Okręgowy oprócz wskazania, że „ocenając jako prawidłowe ustalenia faktyczne i rozważania prawne dokonane przez Sąd I instancji, uznał je za własne” wszechstronnie rozważył materiał dowodowy zebrany w toku postępowania. Wskazał na to, że w sprawie zmiana

warunków pracy powoda była zmianą na niekorzyść pracownika i z uwagi na to, że powód należy do kategorii pracowników określonych w art. 32 ust. 1 ustawy o związkach zawodowych wymagana była zgoda zakładowej organizacji związkowej na jednostronną zmianę warunków pracy powoda. Odniósł się również do tego, że zaproponowane powodowi nowe stanowisko różniło się pod wieloma istotnymi względami od stanowiska poprzednio zajmowanego, gdyż zgodnie z wypowiedzeniem zmieniającym, powód miał objąć stanowisko techniczne a poprzednio był zatrudniony w dziale handlowym, a ponadto pracując na dotychczas zajmowanym stanowisku przez kilkanaście lat powód nabył niezbędne umiejętności praktyczne, co nie odnosi się do nowego stanowiska. W konkluzji stwierdzić należy, że w ocenie Sądu drugiej instancji nie było podstaw do zakwestionowania ustaleń poczynionych przez Sąd pierwszej instancji, czemu Sąd Okręgowy dał wystarczający wyraz w treści uzasadnienia.

Z przytoczonych względów Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

(J.K.)

[ał]